

ชื่อ

ณัฐกานต์ กุลณรงค์

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชื่อเรื่อง

การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ
(The Political Communication on Internet in the Periods of the Opposition Against
the Thaksin Government)

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมือง ในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ
2. ศึกษา และวิเคราะห์ว่าทฤษฎีทางการเมืองที่ปรากฏบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต ในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ
3. ศึกษา และวิเคราะห์แนวโน้มการใช้พื้นที่การสื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอน / วิธีการดำเนินงาน

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ในการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเอกสาร ได้ค้นคว้าข้อมูล
ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ ดังนี้

1.1 กฎหมาย ระเบียบและคำสั่ง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540,
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ.2540

1.2 เอกสารงานวิจัย ได้แก่ เอกสาร หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ รายงาน
การวิจัย ที่เคยมีการศึกษาค้นคว้ามาก่อนแล้วในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีการ
สื่อสาร อินเทอร์เน็ต การสื่อสารทางการเมือง ทฤษฎี และพื้นที่สาธารณะ

1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเอกสารตีพิมพ์ ได้แก่ บทความหรืองานเขียน รวมถึงข้อมูล
ข่าวสารซึ่งเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

อาศัยการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในเชิงประจักษ์ (Empirical Data) ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากการทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ และทำการบันทึกการสนทนาระหว่างผู้สื่อสารบนกระดานสนทนาของเว็บไซต์ www.manager.co.th, www.matichon.co.th และ www.thaingo.org ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อค้นหา รูปแบบวาทกรรมที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษา

รายละเอียดที่พบจากการศึกษานั้นมีหลายประเด็น โดยจะได้สรุปตามขั้นตอนของการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล กล่าวคือ

1. ประเด็นแรก การศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ พบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ซึ่งรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่พบ คือ การสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์ (Web Site), การสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บบอร์ด (Web Board) และการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บล็อก (Web Log/ Blog)

จากการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2548-19 กันยายน 2549 พบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ อินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในช่วงที่สื่อกระแสหลักหรือสื่อมวลชน ถูกปิดกั้นและแทรกแซงการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองจากรัฐบาล ขณะเดียวกันพื้นที่บนอินเทอร์เน็ตที่มีความเป็นอิสระและเสรีภาพอย่างสูงเป็นผลให้การสื่อสาร, การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตมีความหลากหลาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นลักษณะการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Communication) อันเป็นการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสาร (Sender) กับผู้รับสาร (Receiver) นับเป็นรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่พึงปรารถนาภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของ Bruce Bimber จะพบว่า การสื่อสารทางการเมืองบน

เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม อีกทั้งบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ซึ่งการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีนี้ ทำให้ความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตมีหลากหลาย กระทั่งเกิดวาทกรรมทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ

นอกจากการศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองแล้ว พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้อินเทอร์เน็ตได้รับความสำคัญอย่างยิ่งในช่วงการต่อต้านการบริหารงานของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ

1.1 ประการแรก ในช่วงการต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลทักษิณ เกิดการครอบงำสื่อมวลชนกระแสหลักอย่างต่อเนื่อง ทั้งสื่อโทรทัศน์, สื่อวิทยุ หรือสื่อหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ สื่อโทรทัศน์-วิทยุ เป็นสื่อที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐบาล เมื่อย้อนศึกษาถึงความเป็นมา และวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานีวิทยุ และโทรทัศน์ พบว่า สถานีวิทยุและโทรทัศน์ ต่างถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกระบอกเสียงสำหรับรัฐบาลในการเผยแพร่ หรือโฆษณาชวนเชื่อแนวคิดและนโยบายต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน กระทั่งปัจจุบันแม้ว่าสถานีวิทยุและโทรทัศน์หลายสถานี มีการแปรรูปในลักษณะของบริษัทเอกชนไปแล้ว แต่สถานีวิทยุ และโทรทัศน์เหล่านั้นก็คงเป็นคู่สัญญาสัมปทานกับรัฐ ประกอบกับรัฐบาลเองได้เข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในสถานีวิทยุ และโทรทัศน์เหล่านั้นด้วย ดังกรณี บริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน) ที่กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ (ร้อยละ 65.80) และธนาคารออมสินถือหุ้นกว่าร้อยละ 11.48

ทางด้านสื่อหนังสือพิมพ์ แม้ว่าการดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์อยู่ในรูปของธุรกิจภาคเอกชน หนังสือพิมพ์เป็นช่องทางการสื่อสารอีกหนึ่งช่องทางที่เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล แม้ว่าจะไม่อยู่ภายใต้สัมปทานจากรัฐ แต่ปฏิเสธมิได้ว่ารัฐบาล และนักการเมืองต่างมีสายสัมพันธ์อันดีกับธุรกิจหนังสือพิมพ์บางฉบับ ขณะที่หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ที่ไม่ยอมสวมวิกติดต่อรัฐบาล รัฐบาลพยายามดำเนินมาตรการเพื่อควบคุม แทรกแซงการทำงานของหนังสือพิมพ์จนได้ โดยเฉพาะปัจจุบันที่การดำเนินธุรกิจมีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนมหาศาล ขณะเดียวกันธุรกิจส่วนใหญ่มักจะอาศัยการระดมทุนจากตลาดหลักทรัพย์ จึงเป็นช่องทางที่รัฐบาล และนักการเมืองจะเข้าแทรกแซงหนังสือพิมพ์ได้ทางอ้อม คือการเข้าถือหุ้นของบริษัทหนังสือพิมพ์ และดำรงสถานะของผู้ถือหุ้น เพื่อใช้สิทธิในฐานะผู้ถือหุ้น ดังกรณีการถือหุ้นมติชน และไทยโพสต์

อาจกล่าวได้ว่าภายใต้รัฐบาลทักษิณที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการบริหารกิจการบ้านเมือง รัฐบาลมีศักยภาพในการควบคุมและแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชน (วิทยุ, โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์) ทุกประเภท ทำให้การสื่อสารทางการเมืองผ่านทางสื่อดังกล่าวเป็นลักษณะการสื่อสารทางการเมืองแบบทางเดียว (One-way Communication) คือ รัฐบาลเป็นผู้ส่งสาร ซึ่งสารในที่นี้มักจะเป็นการชักจูง, โฆษณาชวนเชื่อจากรัฐบาลไปสู่ประชาชนเท่านั้น ดังปรากฏในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนทุกเช้าวันเสาร์ ประกอบกับรัฐบาลทักษิณเป็นรัฐบาลที่มีกลุ่มทุนขนาดใหญ่ให้การสนับสนุนรัฐบาลจึงมีศักยภาพเพียงพอในการเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อหนังสือพิมพ์โดยผ่านการซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ คือ กรณีบริษัทแกรมมี่ ซึ่งเป็นกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคไทยรักไทย เข้าซื้อหุ้นมติชน และไทยโพสต์

ที่น่าสนใจคือ แม้รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการควบคุม แทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนอย่างมาก ดังเห็นได้จากการปิดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท. แต่กลับพบว่ามีหนังสือพิมพ์หลายฉบับยังสามารถนำเสนอข่าวสาร, ความคิดเห็นในด้านตรงข้ามรัฐบาลได้อย่างต่อเนื่อง อาทิ “สื่อกันว่า หมอคู่อีที ผู้กุมชีวิตแม่่ว”¹, “รัฐบาลแหงไม่กล้าเซ็นย้ายทหาร”², “นิธิ เอียวศรีวงศ์: อดวินิบาตกรรมของผู้นำ”³, “ใครว่า รัฐบาลล้มไม่ได้”⁴, “การเมือง 49 ระอุ ทักษิณมีสิทธิหลุด”⁵ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ได้ปลดแอกตัวเองจากการควบคุม และการแทรกแซงการดำเนินการจากภาครัฐมากระยะหนึ่ง แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่สื่อหนังสือพิมพ์ยึดโยงสถานภาพความเป็นสื่อมวลชนเข้ากับความเป็นธุรกิจ ทำให้หนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อยต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าผลประโยชน์ทางวิชาชีพ การดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์จึงเป็นไปเพื่อเหตุผลทางธุรกิจมากกว่าจริยธรรมทางวิชาชีพเหนือสิ่งอื่นใดภายใต้สภาวะการณ์ทางการเมืองที่ไม่ปกติ ยังมีหนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อยที่กล้ายื่นหยัดนำเสนอข่าวสารในด้านตรงข้ามกับรัฐบาลดังได้กล่าวถึงข้างต้น

¹ เนชั่นสุดสัปดาห์ (วันที่ 18 กันยายน 2549), หน้า 18.

² โพสต์ทูเดย์ (วันที่ 13 กันยายน 2549), หน้า a6.

³ มติชน (วันที่ 4 กันยายน 2549), หน้า 6.

⁴ ไทยโพสต์ (วันที่ 19 ธันวาคม 2548), หน้า 5.

⁵ กรุงเทพธุรกิจ (วันที่ 23 ธันวาคม 2548), หน้า 18,15.

1.2 ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ (โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต) ทำให้ข้อจำกัดทางการสื่อสารภายในสังคมถูกลดทอนลง การสื่อสารสามารถทำได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว, การสื่อสารสามารถกระทำได้ในพื้นที่ขนาดใหญ่ที่กว้างไกลทั่วโลกดังที่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวไว้ว่า การเดินทางของข้อมูลข่าวสารสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างรวดเร็วจนก่อให้เกิดความจริงจับปล้นที่สัมผัสได้ (Virtual Reality) ไยแก่นำแสงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ Bit เข้ามาแทนที่ Atom เทศะ (Space) แยกออกได้จากสถาน (Place) ก่อให้เกิดเทศะที่ไร้สถาน (Space without Place) เช่น เว็บไซต์ซึ่งมีที่ตั้งอยู่บนที่ว่างเสมือนจริง หรือ Cyber Space นั้นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ มีผลกระทบต่อระบบสังคมการเมืองในแง่ของการเพิ่มช่องทางเลือกในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนมากขึ้น และเป็นพื้นที่ของการสื่อสารทางการเมืองแห่งใหม่ให้กับประชาชน

1.3 ประการที่สาม การขยายตัวของการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กล่าวได้ว่า รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ประกอบกับเป็นรัฐบาลที่ใช้ประโยชน์จากการสื่อสารทางการเมือง และการตลาดทางการเมือง ก่อตั้งแต่การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยมีการใช้สื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ กระทั่งพรรคไทยรักไทยได้เข้ามาเป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก เมื่อมาเป็นรัฐบาลแล้วมีการใช้สื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ในการเผยแพร่ผลงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ส่งเสริมการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการอินเทอร์เน็ตตำบล, โครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government), โครงการสังคมอิเล็กทรอนิกส์ (E-Thailand), การจัดตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

นโยบายจากรัฐบาลทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นอย่างมากในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และการพัฒนาโครงข่ายการให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง ทำให้โอกาสในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของประชาชนมีมากขึ้น ประกอบกับค่าใช้จ่ายบริการอินเทอร์เน็ตที่มีราคาถูกลงกว่าเดิม เหล่านี้ต่างเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยในปี 2547 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งสิ้นกว่า 7 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2541 ที่มีผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพียง 7 แสนคนเท่านั้น นั่นเท่ากับว่าในระยะเวลาเพียง 7 ปี จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นกว่า 10 เท่า กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การขยายตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย สืบ

เนื่องมาจากรัฐบาลเองได้สังเกตเห็นถึงความจำเป็นและประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการสื่อสาร และพัฒนาประเทศชาติ

1.4 ประการที่สี่ การเติบโตของสื่อทางเลือก กล่าวได้ว่าสื่อทางเลือกเป็นสื่อที่มีความเป็นอิสระปลอดจากพันธนาการทั้งปวง (สายสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ, ความอยู่รอดของธุรกิจ) จนสามารถเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่มากกว่าทิศทางของจุดยืน ความแตกต่างจากค่านิยมหลัก สื่อทางเลือกจึงไม่จำเป็นต้องทำตัวเป็นคู่ตรงข้ามกับสื่อกระแสหลัก หรือกระแสสังคมเสมอไป สื่อทางเลือกจึงมีความหลากหลายและแตกต่างด้วยความคิดเห็นที่ไม่มีความคิดเห็นของสื่อใดถูกต้องกว่า เมื่อคิดบนฐานว่าไม่มีใครเหนือกว่าใคร ไม่มีใครมีอำนาจกว่าใคร การถกเถียงแลกเปลี่ยนทางปัญญาบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและเหตุผลก็บังเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ สื่อทางเลือกจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบ่มเพาะวัฒนธรรมประชาธิปไตยของสังคม เพราะเป็นตัวสะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลาย จากคนหลากหลายกลุ่ม

ในช่วงการต่อต้านการบริหารราชการของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เกิดการปิดกั้นการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนกระแสหลัก, ปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน และประชาชนประสบภาวะความคับข้องใจ นำมาสู่การระบายความอัดอัดไปยังสื่อทางเลือกต่างๆ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต กระทั่งเกิดลักษณะของ “มือบอินเทอร์เนต” อันมีรูปแบบคล้าย “มือมือถือ” ในปี 2535 กล่าวคือ มีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการสื่อสารทางการเมืองในยามที่สื่อกระแสหลักถูกปิดกั้น ควบคุม และแทรกแซงจากรัฐบาล อินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้ในลักษณะของ “เน็ตขยายข่าวลือ” และ “ข่าวลือช่วยขยายเครือข่ายเน็ต”

2. ประเด็นที่สอง เป็นการศึกษาและวิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองที่ปรากฏบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต ในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ พบว่า

2.1 ประการแรก การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ พบว่า ประเด็นการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ความหมายเกี่ยวกับตัวผู้นำเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่าวาทกรรมทางการเมืองที่ปรากฏบนกระดานสนทนา เป็นวาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมือง ความคิดเห็นที่ปรากฏต่างเป็นความคิดเห็นถึงความเป็นผู้นำการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จากการศึกษาวาทกรรมทางการเมืองว่าด้วยผู้นำการเมืองที่เกิดขึ้นบนเว็บไซต์ พบว่า มีผู้ให้นิยาม ความหมาย และลักษณะของความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน เมื่อศึกษาบริบททางสังคมการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า บริบททางการเมือง การรับรู้ของประชาชนที่แตกต่างกันนำมาสู่การให้คำนิยาม ความหมาย หรือวาทกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ซึ่งวาทกรรมทางการเมืองที่พบบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ปรากฏในหลายวาทกรรม แต่ที่เป็นวาทกรรมหลักและสามารถนำมาจัดกลุ่มได้ คือ วาทกรรม ว่าด้วยผู้นำการเมืองแบบเข้มแข็งเด็ดขาด อันเป็นวาทกรรมที่เป็นผลผลิตจากรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2540, วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 และบรรยากาศทางการเมืองตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดผู้นำการเมืองแบบเข้มแข็งเด็ดขาด

นอกจากนี้แล้วยังปรากฏวาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม ที่มองว่า องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นผู้นำการเมือง คือ ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากบริบททางสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดการตั้งคำถามถึงคุณธรรม จริยธรรมของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำการเมืองกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในรัฐบาลทักษิณ รวมถึงปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนของตัวเอง

จากบรรยากาศการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองอย่างเสรี บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตทำให้บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตปรากฏวาทกรรมทางการเมืองที่หลากหลาย ดังได้กล่าวมาแล้ว นอกจากการปรากฏวาทกรรมทางการเมืองที่หลากหลายแล้ว พื้นที่บน อินเทอร์เน็ตยังได้เกิดการปะทะกันของวาทกรรมทางการเมืองว่าด้วยผู้นำทางการเมือง นอกจาก วาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองซึ่งเป็นวาทกรรมหลักแล้ว ยังปรากฏวาทกรรมสนับสนุนอีกหลาย วาทกรรม อาทิ วาทกรรมนายกฯ พระราชทาน (มาตรา 7), วาทกรรมเลื้อยเลื้อย ซึ่งเชื่อมร้อย และ เกี่ยวโยงกับวาทกรรมหลักอย่างเหนียวแน่น

2.2 ประการที่สอง เกี่ยวกับปฏิบัติการทางวาทกรรมหรือภาคการแสดงผลออกของ วาทกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตได้ทำให้เกิดการปะทะกันของวาทกรรมว่าด้วยผู้นำ การเมืองขึ้น ซึ่งในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณได้เกิดการปะทะกันระหว่างวาทกรรมว่าด้วยผู้นำ การเมืองที่เข้มแข็งเด็ดขาดกับวาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม นับว่าในโลก ยุคโลกาภิวัตน์อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะที่สำคัญยิ่ง ดังที่ รังสรรค์ ฐานะพรพันธุ์ ได้กล่าวไว้ ว่า “ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ Cyberspace กลายเป็นสนามรบทางการเมือง ที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น การต่อสู้ทางการเมืองบน Cyberspace แม้จะมีความเข้มข้นและความสำคัญ ไม่เท่าการต่อสู้ทางการเมืองในมนุษย์พิภพ แต่เป็นที่คาดการณ์ได้ว่าความเข้มข้นและความสำคัญ จะเพิ่มพูนตามกาลเวลา”

2.3 ประการที่สาม จากการศึกษาวาทกรรมทางการเมืองบนเว็บไซต์ในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ พบว่า นอกจากปัจจัยด้านสภาพสังคมโดยรวมแล้ว สถานการณ์ในสังคมในเวลาหนึ่งๆ ก็เป็นปัจจัยสำคัญมีส่วนกำหนดลักษณะของผู้นำ กล่าวคือสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในสังคมหนึ่งจะทำให้รูปแบบของผู้นำที่สังคมต้องการเปลี่ยนไปได้ ซึ่งถ้าสถานการณ์ไม่เปลี่ยนไปแล้ว รูปแบบของผู้นำที่สังคมต้องการก็จะไม่เป็นเช่นนั้น ครั้งหนึ่งเมื่อครั้งพลตรีจำลอง ศรีเมือง ยังเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอยู่ เมื่อมีการหยั่งเสียงประชามติก็ปรากฏว่า มีผู้ต้องการให้พลตรีจำลองได้เป็นนายกรัฐมนตรีมากกว่าคนอื่นๆ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 พลตรีจำลองได้ลงสมัครในกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ผู้สมัครพรรคพลังธรรมของพลตรีจำลอง ศรีเมือง กวาดที่นั่งในกรุงเทพมหานครได้ถึง 34 ที่นั่ง จากทั้งหมด 36 ที่นั่ง

ต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬแล้ว มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งในเดือนกันยายน พ.ศ. 2535 ปรากฏว่า คนกรุงเทพมหานครเลือกพรรคพลังธรรม 27 ที่นั่ง จากที่เคยได้ 34 ที่นั่ง และเสียงเรียกร้องให้พลตรีจำลอง มาเป็นนายกรัฐมนตรีก็ค่อยๆ น้อยลง ทั้งนี้ เพราะคนไทยส่วนหนึ่งมองว่าเหตุการณ์พฤษภาทมิฬรุนแรงและทำให้สังคมแตกแยก สังคมไทยจึงต้องการคนที่มีลักษณะประนีประนอม ซึ่งก็เป็นโอกาสที่ดีของนายชวน หลีกภัย ซึ่งมีลักษณะประนีประนอมได้เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน

กรณีนี้ก็เช่นกันช่วงก่อนการเลือกตั้งปี 2544 สังคมไทยต้องการผู้นำการเมืองที่เข้มแข็งเด็ดขาด ทำให้การเลือกตั้งในปี 2544 ประเทศไทยได้ผู้นำการเมืองที่ชื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พร้อมกับการเป็นรัฐบาลเสียงข้างมากพรรคเดียว แต่ในช่วงการบริหารราชการของรัฐบาลทักษิณ ได้เกิดคำถามมากมายเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ อีกทั้งปัญหาเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงนี้เองที่สังคมเกิดกระแสต้องการผู้นำการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม

อย่างไรก็ตาม การสร้างความหมายของผู้นำการเมืองภายใต้วาทกรรมผู้นำเข้มแข็งเด็ดขาดไม่ได้หยุดนิ่งตายตัว ในช่วงที่วาทกรรมผู้นำการเมืองได้แปรเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมหรือวาทกรรมที่ถูกนำเสนอ หรือเข้ามาแข่งขันกับวาทกรรมชุดเดิม วาทกรรมผู้นำเข้มแข็งเด็ดขาดได้มีการปรับตัวเชื่อมต่อกับวาทกรรมชุดใหม่ๆ ซึ่งในที่นี้จะพบว่า ความหมายของผู้นำการเมืองได้เปลี่ยนไปตามกระแสสำคัญ คือ กระแสสังคมที่เกิดคำถามถึงจริยธรรม และคุณธรรมของผู้นำการเมือง

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ วาทกรรมทางการเมืองที่ปรากฏบนเว็บบอร์ด www.manager.co.th, www.maticchon.co.th และ www.thaingo.org เป็นวาทกรรมทางการเมืองเกี่ยวกับตัวผู้นำการเมือง คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหลักซึ่งเป็นการให้ความหมาย, การแสดงความคิดเห็น รวมถึงการถกเถียงว่าผู้นำการเมืองที่ดีควรเป็นอย่างไร ซึ่งวาทกรรมหลักที่พบคือ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะกล่าวถึง ผู้นำการเมืองแบบเข้มแข็งเด็ดขาด (ผู้นำการเมืองในแบบของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) และผู้นำการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม (คุณสมบัติความเป็นผู้นำที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร บกพร่อง) ขณะเดียวกันวาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองตามสภาพความเป็นจริง (เห็นว่าไม่ควรคาดหวังกับความเป็นผู้นำมากเกินไป เพราะผู้นำก็คือมนุษย์ธรรมดาคนนั้นเอง ย่อมมีกิเลส ตัณหาเป็นธรรมดา) ก็เป็นอีกหนึ่งวาทกรรมที่ปรากฏในช่วงเวลาดังกล่าว

3. ประเด็นที่สาม เพื่อศึกษา และวิเคราะห์แนวโน้มการใช้พื้นที่การสื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต กล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะสมัยใหม่ ที่มีลักษณะพื้นที่สาธารณะจำลอง (Pseudo-Public Sphere) หรือพื้นที่เสมือนจริง (Virtual Space) ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communications) ทำให้พื้นที่อินเทอร์เน็ตไม่ใช่การแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดข้อสรุป หรือเกิดความสอดคล้องกันดังเช่นพื้นที่สาธารณะในอดีตที่เกิดขึ้น แต่พื้นที่บนอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นที่ผู้แสดงความคิดเห็นต่างมีจุดยืนที่หลากหลาย และเป็นตัวของตัวเอง

การศึกษาพื้นที่การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตครั้งนี้เป็นการศึกษาพื้นที่ตามแนวทางกระแสที่สามของไชรัตัน เจริญสิน โอปาร กล่าวคือ มองพื้นที่ในฐานะที่เป็นผลผลิตของเทคนิควิทยาการในการถ่ายทอด การนำเสนอ การพูดถึง เขียนถึง การแสดงออกเกี่ยวกับพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ (Re-Presentation) เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของพื้นที่อินเทอร์เน็ตพบว่า เป็นเครื่องมือในการสร้างความหมาย, ความคิด, ความรู้ที่รับรู้ต่างๆ โดยการใช้เทคนิควิทยาการในการบรรจุ บันทึก ใส่อัลบั้ม หรือต่อยอดความหมาย ความทรงจำ คุณค่าชุดหนึ่งลงบนพื้นที่นั้นๆ

การที่พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มิได้หยุดนิ่งตายตัว อีกทั้งอินเทอร์เน็ตมีคุณสมบัติในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ (Freedom), การไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ในการสื่อสาร (No Time and Space Boundaries), การสื่อสารแบบไม่พร้อมกัน, ความสามารถในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารตามที่ผู้สื่อสารต้องการ, การมีส่วนร่วม

แบบประชาธิปไตย, การลดระดับความแตกต่างทางสังคม สถานภาพระหว่างผู้ร่วมสื่อสาร และ การใช้นามแฝงหรือการปิดบังชื่อจริง (Anonymous) จึงทำให้พื้นที่บนอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ สาธารณะสมัยใหม่อย่างแท้จริงที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถสื่อสาร หรือแสดงความคิดเห็นได้อย่าง เสรี ส่งผลให้บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตเกิดวาทกรรมในประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการ เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ซึ่งอินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นช่องทางและเป็นพื้นที่การสื่อสารทาง การเมืองในห้วงเวลาดังกล่าวกระแสการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารทางการเมืองเพิ่มขึ้นอย่าง เห็นได้ชัด เว็บไซต์เป็นอีกพื้นที่บนอินเทอร์เน็ตที่ถูกใช้เพื่อการสื่อสาร ทั้งฝ่ายที่สนับสนุน และ ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ รวมถึงฝ่ายที่มีความเห็นแตกต่างออกไป ซึ่งความสามารถในการแสดง ความเห็นได้อย่างเสรีบนอินเทอร์เน็ตทำให้พื้นที่แห่งนี้ เป็นพื้นที่สำหรับความคิดเห็นที่แตกต่าง หลากหลาย กระทั่งเกิดวาทกรรมทางการเมืองดังที่กล่าวข้างต้น

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ พบว่า การใช้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมี แนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา จำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง, ในส่วนของภาครัฐมีการขยายช่องสัญญาณ อินเทอร์เน็ต ระหว่างประเทศ (International Bandwidth), การเพิ่มขึ้นของการจดทะเบียนชื่อโดเมน สัญชาติไทย อีกทั้งหน่วยงานผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตก็เพิ่มอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นปัจจัยสำคัญให้ การสื่อสารทางการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตขยายตัว และ ทวีความสำคัญขึ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าในยุคโลกาภิวัตน์อินเทอร์เน็ตยังคงมีบทบาท ต่อการเมืองไทย อีกทั้งการพัฒนาารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตช่วยให้ อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย และสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบ ใหม่บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตเช่นกัน

ทว่าความจริงใจของรัฐบาลก็มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทาง การสื่อสารทางการเมือง หากรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจใช้ประโยชน์แบบเลือกสรรจากอินเทอร์เน็ต (ใช้สื่อ อย่างเลือกสรร) เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม การเปิดเสรีบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต อย่างไร้ขอบเขต หรือรัฐบาลเลือกดำเนินมาตรการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทางด้านลบ สิ่งเหล่านี้อาจย้อนกลับมาทำลายพื้นที่ทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต กระทั่งพื้นที่ทางการเมืองบน อินเทอร์เน็ตไร้ความน่าเชื่อถือก็เป็นที่ได้ ดังกรณีหลังเหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 ที่คณะมนตรี ความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เล็งเห็นประสิทธิภาพของ เครื่องมือการสื่อสารนำมาสู่การสั่งปิดเว็บไซต์ที่น่าเสนอข่าวสาร, ความคิดเห็นในด้านตรงข้ามกับ

รัฐบาลเป็นจำนวนมาก หรือกรณีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่มีผลบังคับใช้จริงในวันที่ 19 กรกฎาคม 2550 ที่ผ่านมา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการเมือง นักรัฐศาสตร์หลายคนจัดเอา “ข่าวสารการเมือง” เป็นทรัพยากรทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวกำหนดอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองของบุคคล⁶ สอดคล้องกับ Almond ที่กล่าวว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างในทางการเมือง คือ การสื่อสาร หน้าที่ที่กระทำทั้งหมดในระบบการเมือง เช่น การกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization), การเลือกสรรบุคคลทางการเมือง (Political Recruitment), การรวมผลประโยชน์ (Interest Aggregation), การแสดงผลประโยชน์ชัดเจน (Interest Articulation), การวางกฎ (Rule-Making), การใช้กฎ (Rule Application) และการวินิจฉัยกฎ (Rule Adjudication) ต้องกระทำโดยการสื่อสาร บิดามารดา ครู และนักบวชกล่อมเกลาททางการเมืองผ่านการสื่อสาร”⁷ เมื่อพิจารณาผลกระทบของเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีต่อระบบการเมืองตามแนวคิดของ Bretherton พบว่า การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์, เทคโนโลยีโทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นผลให้เกิดเครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ, จานดาวเทียม, อินเทอร์เน็ต เครื่องมือการสื่อสารเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวก, รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เท่ากับว่าเครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่นี้ช่วยลดอุปสรรค และข้อจำกัดทางการสื่อสารที่เคยมีมาในอดีตทั้งข้อจำกัดเรื่องระยะทาง, เวลา ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้งนั้นมีความสัมพันธ์กับอำนาจด้านการเมืองและการปกครอง, เศรษฐกิจ และสังคมอย่างใกล้ชิด และเมื่อมีการปฏิวัติด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ขึ้นจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใหม่ๆ ตามมา⁸

⁶ Robert A. Dahl, *Modern Political Analysis* (New Jersey: Prentice-Hall, 1963), pp. 5-6.

⁷ G.A. Almond, “Introduction” in G.A. Almond and J.S. Coleman, eds., *The Politics of the Development Areas* (Princeton: Princeton University Press, 1960), p. 4.

⁸ Mc.Quail D, *Mass Communication Theory* (3ed. London: Sage Publication, 1995), p. 121.

ด้านการเมือง ในยุคโลกาภิวัตน์การจัดการพื้นที่ทางการเมืองเริ่มเปลี่ยนไปจากแบบรัฐ-ชาติสมัยใหม่สู่แบบที่ไม่มีอาณาเขตชัดเจน และอำนาจกระจายไปตามสถาบันต่างๆ และในระดับต่างๆ มากกว่ากระจุกตัวอยู่ที่รัฐเพียงแหล่งเดียว โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของพื้นที่บนอินเทอร์เน็ต ลักษณะสำคัญของอินเทอร์เน็ต คือ มีอยู่ทุกที่และไม่มีสถานที่ไปพร้อมๆ กัน อินเทอร์เน็ตไม่มีทั้งการดำรงอยู่เชิงกายภาพ และไม่สนใจอาณาเขตของประเทศ อินเทอร์เน็ตจึงเป็นฝันร้ายของรัฐบาลแห่งชาติที่ไม่สามารถควบคุม ตรวจสอบ สอดส่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการควบคุมตรวจสอบมักกระทำกับสิ่งที่มีตัวตน แต่อินเทอร์เน็ต คือ เครือข่ายของข่าวสารที่ไม่มีตัวตน เป็นพื้นที่ของการไหลเวียนไม่แตกต่างไปจากสิ่งที่ Deleuze and Guattari (1987/1988) เรียกว่า “ตัวตนที่ปราศจากรูป” อินเทอร์เน็ตทำให้รัฐ-ชาติค้นพบขีดจำกัดในอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของตน การสื่อสารแบบอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ภูมิศาสตร์เขตแดนในแบบยุคสมัยใหม่กำลังหมดความหมาย และความสำคัญลง

สำหรับการสื่อสารทางการเมือง อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่สามารถตอบสนองสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร (The Right to Know) และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Expression) ของประชาชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ John V. Pavlik ที่กล่าวว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเพียงสื่อเดียวในขณะนี้ที่ทำให้บุคคลธรรมดา สามารถแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากบุคคลหรือองค์กรใดๆ ก่อน หรือต้องใช้ทุนอย่างมหาศาลในการออกอากาศเหมือนสื่อโทรทัศน์ ผู้ที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ของตนเองเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ตก็สามารถส่งสารใดๆ ออก หรือรับสารใดๆ เข้าได้อย่างอิสระ ดังนั้นการมีอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนกับการทำลายศักยภาพของชนชั้นนำในการที่จะควบคุมการไหลของข่าวสารไปสู่ประชาชน⁹ ทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมืองอย่างเป็นประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น

เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair พบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เอื้อต่อการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Communication) กล่าวคือ อินเทอร์เน็ตทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถสื่อสารกันแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) อันเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีลักษณะการโต้ตอบกัน ผู้รับสารสามารถแสดงความคิดเห็น, ข้อเสนอแนะในประเด็นข่าวสารนั้น ๆ กลับไปยังผู้ส่งสารได้ ประชาชนสามารถเป็นทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

⁹ John V. Pavlik, “Social and Cultural Consequences,” in *New Media and The Information Superhighway* (Massachusetts: A Simon & Schuster Company, 1996), p. 317.

ในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทางอย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏบนเว็บไซต์, เว็บบอร์ด และเว็บล็อก อย่างไม่เลือกข้างทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุน และต่อต้าน รัฐบาลทักษิณ

ในประเด็นดังกล่าว การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนสามารถสื่อสารกับรัฐบาล หรือกลุ่มผลประโยชน์ได้โดยตรง อันเป็นการลดการพึ่งพาสื่อมวลชนในฐานะสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน อินเทอร์เน็ตยังเป็นสื่อที่เอื้อต่อการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง, การแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bruce Bimber ที่กล่าวว่า การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน คือ เกิดการสื่อสารทางการเมืองจากประชาชนไปยังรัฐบาล เป็นผลกระทบในแนวคิดระหว่างสังคมกับสถาบันทางการเมือง และผลกระทบต่อชุมชน อันเป็นการเกิดขึ้นของชุมชน หรือการรวมกลุ่มบนอินเทอร์เน็ตขึ้น เป็นผลกระทบของการสื่อสารในแนวนอนระหว่างประชาชนด้วยกันเอง อันสอดคล้องกับแนวคิดของ Pippa Norris ที่เสนอว่า “อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ช่วยสร้างให้เกิดการสื่อสารทั้งในแนวดิ่ง และแนวนอน ซึ่งจะสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และความเป็นประชาธิปไตย อันเนื่องมาจากการใช้อินเทอร์เน็ตจะช่วยสร้าง “ชุมชนบนเครือข่าย” (Online Community) ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง และมีส่วนร่วมต่ำ นำไปสู่การระดมทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้ายที่สุด”¹⁰

นอกจากอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมืองที่ได้รับความนิยมจากประชาชนจำนวนมาก อันเนื่องจากปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากการศึกษายังพบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะแห่งใหม่ในยุคโลกภิวัตน์ที่เปิดกว้างสำหรับความแตกต่าง หลากหลายทางความคิด อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อทางเลือกที่มีพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในยามที่สื่อมวลชนกระแสหลักถูกปิดกั้น หรือแทรกแซงจากรัฐบาล ดังปรากฏได้จากการสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านทาง

¹⁰ Pippa Norris, “Internet Design for Democracy” [Online] Available <http://www.ksg.harvard.edu/people/pnorris> (15 June 2006)

เว็บบอร์ดที่ทำให้ผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ มีอิสระและเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น เป็นพื้นที่สำหรับความคิดเห็น, ข่าวสารที่แตกต่างหลากหลาย กระทั่งเกิด วาทกรรมทางการเมืองว่าด้วย ผู้นำทางการเมืองบนเว็บบอร์ด คือ วาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองที่ เข้มแข็งเด็ดขาด, วาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม และวาทกรรมว่าด้วยผู้นำ การเมืองตามสภาพความเป็นจริงและเกิดการปะทะกันทางวาทกรรมทางการเมืองว่าด้วยผู้นำ การเมืองบนเว็บบอร์ดแห่งนี้เช่นเดียวกัน ที่สำคัญจากผลผลิตจากการสื่อสารการเมือง, การแสดง ความคิดเห็นทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ อินเทอร์เน็ต จึงเป็นพื้นที่การสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญในช่วงการต่อต้านรัฐบาล

สอดคล้องกับความเห็นของ นพดล อินนา ที่กล่าวว่าพื้นที่ทางการเมืองสื่อสารอินเทอร์เน็ต จัดได้ว่าเป็นรูปแบบของสื่อใหม่ เป็นพื้นที่นำเสนอข่าวสาร แนวคิด ความเห็น และบทวิพากษ์ได้ อย่างเสรีเป็นการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนมีอำนาจมากขึ้นในเวทีทางการเมือง เนื่องจากการแสดง ความคิดเห็นผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตไม่ต้องแสดงตัวตน เป็นตัวกลางที่หลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์แบบ เเผชิญหน้าในการ สื่อสารทุกลำดับขั้นตอน ทำให้ประชาชนจำนวนมากอาศัยช่องทางสื่อสารนี้ ในการแสดงความคิดเห็นทั้งที่ตามกระแส และที่ทวนกระแสแห่งสาธารณมติ การเกิดขึ้นของพื้นที่ สาธารณะนี้เป็นการเพิ่มบรรยากาศ และส่งเสริมสถานภาพของประชาธิปไตยในสังคมทั่วไป¹¹

กล่าวได้ว่า หากโทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง และเครื่องมือการ ต่อสู้ทางการเมืองในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 กระทั่ง อนุก เหล่าธรรมทัศน์ เรียกเหตุการณ์ ในครั้งนั้นว่า “มือบมือถือ” ก็อาจกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2549 อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง และเครื่องมือการต่อสู้ทางการเมืองที่สำคัญ ในช่วงที่สังคมไทยต้องเผชิญกับการเคลื่อนไหวต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดังที่มีผู้เรียกการต่อสู้ในครั้งนี้ว่า “มือบอินเทอร์เน็ต” สะท้อนให้เห็นว่า ในยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีการสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ตจะคงบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทยต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นพบข้อเสนอแนะบางประการซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเด็น คือ ข้อเสนอแนะทางด้านนโยบายซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าน่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการสื่อสารทาง การเมืองของไทย และข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการซึ่งกล่าวถึงประเด็นที่น่าสนใจเพื่อเป็นแนวทาง สำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป

¹¹ นพดล อินนา, *ไอทีกับการเมืองไทย* (กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์, 2549), หน้า 62.

1. ข้อเสนอแนะทางด้านนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารอันเป็นปัจจัยสำคัญในยุคโลกาภิวัตน์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หลังจากรัฐบาลประกาศให้ปี 2538 เป็นปีแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Year) รัฐบาลต่อมามีได้มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจน กระทั่งรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงได้ปรากฏนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การจัดตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, นโยบาย E-Government, นโยบายอินเทอร์เน็ตตำบล เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารของไทยมิได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของรัฐบาลแต่ละยุค ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

1.2 องค์กรทางการเมืองที่มีเว็บไซต์เป็นของตัวเองต้องมีการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารขององค์กรให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งรูปแบบการนำเสนอต้องดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชมมีการเชื่อมโยงเว็บไซต์ของตนเข้ากับเว็บไซต์อื่นๆ ที่เป็นที่ยู่อักของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ และต้องสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ตให้เพิ่มมากขึ้น

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อาทิ จัดให้มีการโหวต หรือการแสดงความคิดเห็นผ่านอินเทอร์เน็ตในประเด็นทางการเมืองที่เป็นที่สนใจของสังคมในช่วงนั้นๆ และนำผลการโหวตเปิดเผยสู่สาธารณะ และนับว่าผลการโหวตนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจต่อไป หรืออาจจัดให้มีการเลือกตั้งผ่านอินเทอร์เน็ต ดังที่ประเทศเอสโตเนีย เพิ่งจัดมาก็เป็นได้

1.4 สืบเนื่องจากอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายที่มีราคาสูงก็เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในยุคดิจิทัลของคนไทย จึงควรมีแนวทางในการลดราคาในการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น รัฐบาลจะลดการเก็บส่วนแบ่งจากค่าชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยการลดภาษีสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และสารสนเทศ (ITA) ที่ได้มีการตกลงอย่างมากในปัจจุบันจนทำให้ราคาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ถูกลง

1.5 รัฐบาลควรพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย สอดคล้อง และรองรับการขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2550

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพียง 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

2. ข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ

2.1 การศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตในฐานะเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ทั้งในห้วงเวลาปกติและในยามวิกฤต อาทิ การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในคืนวันที่ 19 กันยายน 2549 ขณะที่สื่อมวลชนกระแสหลักถูกควบคุมข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ถูกปิดกั้นจากสื่อกระแสหลัก แต่กลับพบว่าบนอินเทอร์เน็ตมีการสื่อสารทางการเมืองในประเด็นที่เกิดขึ้นเป็นระยะ, การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ออกประกาศของคณะฯ ฉบับที่ 7 เรื่องการห้ามชุมนุมทางการเมือง โดยห้ามมิให้มั่วสุม ประชุมทางการเมือง ณ ที่ใดๆ ที่มีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ทำให้การเคลื่อนไหว หรือการชุมนุมทางการเมืองบนท้องถนนไม่สามารถกระทำได้ แต่กลับพบว่าประชาชน หรือกลุ่มทางสังคมใช้พื้นที่ และช่องทางการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

2.2 การศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมือง อาทิ การใช้เว็บไซต์ www.manager.co.th ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล, การใช้เว็บไซต์ www.stopthaksin.com ของเครือข่ายประชาสังคมหยุดระบอบทักษิณ, การใช้เว็บไซต์ www.ptvthai.com ของกลุ่ม PTV เป็นต้น

2.3 การศึกษามาตรการตอบโต้การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารทางการเมืองจากภาครัฐ อาทิ การปิดกั้นสัญญาณของเว็บไซต์ยูทูป, การระงับใช้กระดานสนทนาทางการเมืองของเว็บไซต์พันทิพย์ (ห้องราชดำเนิน) กระทั่งเกิดกระแสคัดค้านการกระทำดังกล่าวของรัฐบาล จากกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านแถลงการณ์ต่างๆ

2.4 การศึกษาผลกระทบจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ
ผู้เขียน	นางสาวณัฐกานต์ กุลณรงค์
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.ชเนศวร์ เจริญเมือง

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาสามประการ คือ ประการแรกเพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ, ประการที่สองเพื่อศึกษา และวิเคราะห์ว่าทฤษฎีทางการเมืองที่ปรากฏบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต ในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ และประการสุดท้ายเพื่อศึกษา และวิเคราะห์แนวโน้มการใช้พื้นที่การสื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาพบว่าในยุคโลกาภิวัตน์อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองอย่างสูง โดยเฉพาะในช่วงเกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณกลุ่มทางสังคม รวมถึงประชาชนต่างใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุน และคัดค้านรัฐบาลทักษิณ โดยมีรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์ (Web Site), กระดานสนทนา (Web Board) และเว็บบล็อก (Blog) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าว คือ สื่อมวลชนกระแสหลัก (โทรทัศน์, วิทยุ และหนังสือพิมพ์) ถูกควบคุมการนำเสนอข่าวสาร และการแทรกแซงการทำงานจากรัฐบาล ทำให้สื่อมวลชนกระแสหลักนำเสนอข่าวสารทางการเมืองด้านเดียว คือ ข่าวสาร หรือความคิดเห็นที่มาจากรัฐบาล หรือจากกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลเท่านั้น, การขยายตัวของสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต, การเติบโตของสื่อทางเลือก และคุณสมบัติของสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เอื้อต่อสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ความสามารถในการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่เอื้อต่อการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Communication) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ฉ

นอกจากการพิจารณาอินเทอร์เน็ตในฐานะเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองแล้ว ยังพบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการสื่อสารทางการเมืองแห่งใหม่ นอกเหนือจากการรวมตัวบนท้องถนน และตามสถานที่สำคัญ ในช่วงเกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณพื้นที่สาธารณะบนอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร, การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้พื้นที่บนกระดานสนทนาในเว็บบอร์ดต่าง ๆ จากคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ตที่เปิดกว้างสำหรับทุกความคิดเห็นทั้งที่สนับสนุน และคัดค้านรัฐบาลทักษิณ ทำให้ความคิดเห็นบนพื้นที่กระดานสนทนาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย นำไปสู่การปะทะกันของวาทกรรมทางการเมือง โดยวาทกรรมหลักคือ วาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมือง มีวาทกรรมนายกฯพระราชทาน (มาตรา 7) และวาทกรรมเสื้อสีเหลือง เป็นวาทกรรมสนับสนุน

เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มการใช้พื้นที่การสื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต พบว่า ในยุคโลกาภิวัตน์อินเทอร์เน็ตจะคงบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทยต่อไป ทั้งด้านการสื่อสารทางการเมือง, การเป็นพื้นที่สาธารณะ, การเคลื่อนไหวทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ ตลอดจนการให้บริการของภาครัฐแก่ประชาชนโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเป็นการขยายตัวทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลในการดำเนินนโยบายด้านอินเทอร์เน็ต และการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ และเท่าเทียมกัน

Thesis Title	The Political Communication on Internet in the Periods of the Opposition against the Thaksin Government
Author	Ms. Nutthakarn Kulnarong
Degree	Master of Arts (Political Science)
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr.Tanet Charoenmuang

ABSTRACT

The purposes of this research are three-fold. The first is to study styles of political communication and possible factors affecting popular usage of the internet as a means of political communication in the period of the opposition against the Thaksin Government. The second is to study and analyze various political discourses presented on the internet in the period of the opposition of Thaksin Government. The third is to study and analyze the tendency of political communication, employed on the internet.

The study found that, in the globalization era, the Internet has been playing a major role as a communicative tool potential for greater political involvement, evidently in the case of popular demonstrations against the government of Thaksin Shinawatra. Civil groups, as well as engaged individuals, who were either for or against the premiere and his cabinet, used the Internet as their tool for communicating politically; for example, on websites, web board, and blogs (equally known as web logs). During those moments, there were factors that potentially affected how the Internet was used in political communication. Firstly, Thailand's mainstream media (e.g. television station, radio broadcast studios and news publishers) were controlled by the government. As a result, the mainstream media had to broadcast what was likely to serve the interests of the government, leaving the unfavorable side omitted, or even unexamined, from publicity, with the on-air information partly supplied by the government and its supporters. Secondly, the Internet has become a growing trend of popular communication. And, thirdly, the alternative media was expanding with an ability to promote the rights and freedom of the public

on the issues of politics. More importantly, besides being convenient, fast, and effective, the Internet is a tool compatible with political communication because it helps enhancing the two-way communication process, which is essential toward democratic governance.

In addition to the Internet being considered as a tool of political communication, it was found that the network system is also a special space, where the public are permitted to communicating politically, apart from a gathering on the street or in other strategic places. This aspect is evident in the case of popular demonstrations against the former government of Thaksin Shinawatra. In those moments, the Internet had been used as a medium intended for sharing various forms of information among its users; such as news, political points of view, on web boards which is a part of some websites. Highly diversified in content, the Internet is open for the public, regardless of political stances. Political communication, therefore, flourishes on the web boards, enabling public discourses to progress. There displayed discourses, like “political leadership”, “the king-appointed political leadership” and “yellow shirts”

In accordance with an analysis of public utilization of the Internet for political purposes, there is a tendency that this state-of-the-art network system will still be leading its way in Thailand’s politics, as a sphere of political communication, an arena of public discourses in the new political movements and civil participation, and a strategic realm for government-sponsored services. It is important to note that the public usage of the Internet is growing in terms of quantity and quality. Whether this trend is able to continue, it depends on government policy and its application. To sum up, it is believed, perhaps, that the government’s legitimacy reflexes its proper management of the Internet.